BURSA İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
ÖLÇME DEĞERLENDİRME MERKEZİ

TÜRKÇE

7. SINIF

Metinde Konu, Ana Fikir, Ana Duygu, Yardımcı Düşünceler Düşünceyi Geliştirme Yolları

Sabahattin DÜLGER
Bursa İl Milli Eğitim Müdürü

Ekrem KOZ
Bursa İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

Mehmet KÖYLÜ
ÖDM Ekip Sorumlusu

Soru / Etkinlik Yazarları

Şule ATEŞ
Branş Koordinatörü

Hasan Gülten
Cevher HACIOĞLU

Dilek AKGÜN
Harun ÖZDEMİR

Mehtap BAYRAKOĞLU

Burcu UYSAL
Tasarımcı

ETKİNLİK 1

Konu, metinde ne anlatıldığı; ana fikir, metnin okuyucuya vermek istediği mesajdır.

Yaranın Merhemi

Bir gün bahçede tek başıma oyun oynarken ağaçtaki olgunlaşan dutları gördüm. Hemen ağaca çıkıp yemeye başladım. O kadar çok yedim ki yemekten yorgun düştüm. Ağaçtan inip gölgesine uzandım, uyudum. Sonra birden ablamın çığlığı ile uyandım.

Beni yerde ağzım burnum kıpkırmızı bir halde görünce ağaçtan düştüm sanmış. Yanıma gelip bakınca karadut lekesi olduğunu anladı. Bu sefer de üstümü başımı kirlettiğim için ağlamaya başladı. Bilirsiniz karadut lekesi de hiç kolay çıkmaz. Annemle babam işten gelip beni o halde görseler kendisine kızacaklar.

Sonra babaannem bahçeye gelip "Ne oldu Nergis?" dedi. Ablam: " Baksana babaanne, bütün üstünü kirletmiş. Annem kızacak bana!" Babaannem, " Hadi ağlama şimdi çıkartırım ben onları." dedi. Sonra karadut ağacının yanına gidip birkaç dut yaprağı kopardı, avucunun içinde parmaklarıyla ezdi, köpürttü. Elimi yüzümü dut yaprakları ile ovalamaya başladı.

"Neden?" diye sordu Verda.

Çünkü karadutun lekesini sadece kendi yaprağı çıkarırmış. Babaannem, "İnsan da aynı bu ağaç gibidir." demişti o gün bize. " Yarasına ilacı başka yerde arayan her zaman yanılır. Her yaranın merhemi kendi dalındadır."

KONU	ANA FİKİR
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Yaranın Merhemi adlı öykünün konusunu ve ana fikrini ilgili kutulara yazınız.

ETKİNLİK 2

Verilen paragraflar "Düşünceyi Geliştirme Yollarından" hangisiyle ilgiliyse başındaki numarayı şekildeki uygun yere yazınız.

1 Birikimsiz yazarlık saman alevi gibidir. Saman alevi çabucak tutuşup yine çabucak söner. Yazmak için yeterli donanıma sahip olmayan birikimsiz yazarlar da parlamış olsalar bile elbet bir gün saman alevi gibi sönüp giderler.

2 Günümüzde sanat dergileri beş yüz ile iki bin beş yüz arasında satılıyor. En fazla üç bin satan dergi var. Kim bu üç bin kişi? Sanatçılar, sanata değer veren aydınlar ya da yazarlığa özenen kişiler. Halk, altı yedi kitabı olan yazarların çoğunun adını bile bilmiyor.

7 Bilgisayar, sanal ortamda bilgi alışverişi yapmamızı sağlayan teknolojik bir araçtır. Ancak bu konuda tek değildir. Artık telefonlar da her an yanımızda olarak bu imkanı sağlamaktadırlar.

Düşünceyi Geliştirme Yolları

3 Çalışkanlığın şansla bir ilgisi yoktur. "Ben çalışkanım." diyorsanız size sorarlar: "Eserlerini göster!" Sen eserlerini sayabiliyorsan anlarım ki sen çalışkansın. İnsanları düşünerek ter dökmüşsen sen çalışkansın. İşte Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk en güzel örnek. Eserler mi? Saymakla biter mi?

6 Kış mevsimi buralarda Sibirya gibi geçmekteydi. Kasım ayından neredeyse nisan ayına kadar kahverengi toprağı görmek mümkün olmuyordu.

4 İnsan ilk önce kendi hatalarını bulup onları düzeltmeye çalışmalıdır. Kendimizi düzeltmeden başkalarını düzeltmemiz mümkün olmayacaktır. Montaigne: "Bir kere siz, kendi hayatınızı düzeltmeyi, çevirmeyi bildiniz mi? Eğer bunu bildiyseniz bütün işlerin en büyüğünü bildiniz demektir." demiştir. Bu düşünceye katılmamak mümkün değildir.

5 Konuşma ile yazma farklıdır. Konuşma geçicidir, yazma kalıcı. Konuşma anlıktır, yazma sonsuz. Yazıya geçirilen her şey olduğu gibi korunur. Konuşma ise söylendiği anda yitip gider.

SAYISAL VERİLERDEN YARALANMA .....

TANIMLAMA .....

ÖRNEKLENDİRME .....

TANIK GÖSTERME .....

BENZETME .....

KARŞILAŞTIRMA .....

ETKİNLİK 3

Yardımcı Düşünce: Bir yazıda açıklanan veya savunulan ana düşüncenin kolayca anlaşılmasını sağlayan ve onun inandırıcılığını arttıran her türlü bilgi, tecrübe, olay ve örneklerin ifadesidir. Bir paragrafta birden fazla ana düşünce olamaz ama birden fazla yardımcı düşünce olabilir.

BİLGİYE EGEMEN OLMAK

Bilgi, insan hayatına can veren en faydalı ışıktır. Işığa egemen olmak için bilgisizliği ortadan kaldırmak gerekir. Bunun için çok sayıda faydalı eser okumalıyız. Okumalıyız ki bilelim. Ancak bilerek, bildiklerimizi uygulayarak o kutlu ışığa egemen olabiliriz. Peki, bilmek için okumamız gereken eserler nasıl olmalıdır? Çalışarak meydana getirilen, alın terinden ve göz nurundan payını alarak ortaya çıkar eserler…

Logau'nun "Bilginin efendisi olmak için çalışkanlığın uşağı olmak istiyorum." sözünü bu konuda örnek gösterebiliriz. Çalışkanlığın uşağı olmak demek, işin emrine girmek demektir. Buradaki emre girmek çalışmaktan zevk almak demektir. Verimli olmak demektir. Çalışmanın zevkine varamayan insan, can sıkıntısından kurtulamaz. Övünülecek bilgi; çalışarak, gözlem ve deney yaparak öğrendiğimiz bilgidir. Bilgiyi sağlam ve köklü şekilde öğrenenler ona egemen olurlar.

Bilginin efendisi olmanın yolu, çalışkanlığın çetin fakat huzur getiren köprüsünden geçer. Gençken bilgi ağacını dikip büyütmezsek, ihtiyarladığımız zaman gölgesinde barınacağımız bir ağacımız olmayacaktır.

Bilgimizi, çalışmamızla olumlu anlamda değerlendirmek zorundayız.

Fikir terazisinde olduğu gibi bir metnin ana fikri, onu oluşturan bütün yardımcı düşünceleri karşılar. **"Bilgiye Egemen Olmak" metnine göre aşağıdaki fikir terazisini doldurunuz.**

YARDIMCI FİKİRLER

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

ANA FİKİR

1.....

.....

FİKİR TERAZİSİ

1. Bir metinde düşünceyi daha net ve anlaşılır kılmak için tanımlardan, benzetmelerden, örneklerden, karşılaştırmalardan vb. yararlanılır.

ÖĞRENCİLER	DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI	ÖRNEK METİNLER
	Örnekleme	İletişim hayatın her alanı için önemlidir. Kevin Hogan'ın belirttiği gibi "Başarılı, samimi ilişkiler birbirleriyle iyi iletişim kuran insanları içerir."
	Tanımlama	Aşk kimi kalbe gıdadır, ne yenir ne yutulur, Bir demir leblebidir çiğneyene aşk olsun. (Şinasi)
	Benzetme	Astım hastalarına Mudanya'nın havası ilaç olarak önerilir. Sabahın erken saatlerinde inen çiğ tanelerinin sabah yürüyüşlerinizde bir şifa gibi yağdığını duyarsınız üstünüze.
	Karşılaştırma	Posta güvercinleri göçmen kuşlar gibi çok uzaklara uçmasalar da yuvalarından uzağa götürüldüklerinde uzun mesafeler kat ederek yuvalarını bulur.

Öğrencilerden hangisinin düşünceyi geliştirme yollarına verdiği örnek <u>yanlıştır?</u>

A)

B)

C)

D)

2.

Bir yerde sabit duranların ne kendilerine faydaları vardır ne çevredekilere. Oysa dünyaya bakalım; her şey değişir, durmadan yol alır. Su, buhar olur, yağmura dönüşür; tohum, baş verir, çiçeğe durur; civciv, pek cılız doğar, kocaman bir horoz olur. Dünyada hiçbir şey durmaz. Bu doğanın bir parçası olan insan, neden dursun?

Boş bırakılmış topraklar, gübreli ve bereketli ise 100 bin çeşit otla dolar. Yararlı olabilmeleri için onlara kazma vuruyor, işe yarar tohumlar ekiyoruz. Ruhlar da böyledir. Onları bir fikirle uğraştırıp dizginlerini tutmazsanız, uçsuz bucaksız bir hayal dünyasında başıboş, öteye beriye dolaşıp dururlar.

Çok yönlü bir bilgin olan Biruni'nin fizik, astronomi, tıp, eczacılık, jeodezi(yer ölçümü) ve sosyal bilimlerde 180'i aşkın yapıtı vardır. Bunların çoğu Batı dillerine çevrilmiştir. Ancak bunlardan yirmi yedi tanesi günümüze kadar gelebilmiştir.

İnsanın bazen mırıltısı, bazen çığlığıdır öykü. Kör geceye tutulan şavktır. Çölde bulunan vahadır. Bir anlığına bile olsa, bağımsızlıktır. Ölümlü, çaresiz hayatlarımızda, bir kavalcının nefesindeki ezgi, bir ekmekçinin koca hamur teknesine saldığı güzel mayadır.

Karadeniz Bölgesi'nde yaşayanlar hem mavinin hem de yeşilin her tonuna sahipler. Dağlarında yeşilin en yeşili, denizlerinde mavinin en mavisi... Tertemiz havası sağlık kokuyor. Karpuz çatlatan suyundan içip de hâlâ içinizin serinlememesi mümkün değil.

Verilen paragraflarda kullanılan düşünceyi geliştirme yollarının yukarıdan aşağıya doğru sıralanmış hali aşağıdakilerden hangisidir?

A) Örneklendirme, Sayısal Verilerden Yararlanma, Tanımlama, Benzetme, Karşılaştırma

B) Benzetme, Sayısal Verilerden Yararlanma, Örneklendirme, Karşılaştırma, Tanımlama

C) Örneklendirme, Benzetme, Sayısal Verilerden Yararlanma, Tanımlama, Karşılaştırma

D) Tanımlama, Sayısal Verilerden Yararlanma, Örneklendirme, Karşılaştırma, Benzetme

BURSA İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

3.

Çevremizdeki ağaçların üzerinde ya da çevresinde pek çok hayvanın izine rastlarız. Pek çok hayvan beslenmek, barınmak, avlanmak, korunmak ya da dinlenmek için ağaçlardan yararlanır. Pek çok kuş türünün yanı sıra sincap, leopar, dev panda, koala gibi bambaşka hayvanlar da zamanlarının çoğunu ağaçlar üzerinde geçirir. Kuşlar yuvalarını ağaç dallarına kurar ve yavrularını burada büyütür. Sincaplar ağaç gövdelerindeki oyukları yuva olarak kullanır. Leoparlar dinlenmek ya da avlarını diğer hayvanlardan korumak için ağaçlara çıkarken dev pandalar oyun oynamak ya da tehlikelerden korunmak için ağaçlara tırmanır. Koalalarsa neredeyse tüm günlerini aynı ağaç üzerinde beslenip uyuyarak geçirir. Ağaçlar; dalları, gövdeleri, öz suları, yaprakları, tohumları ve çiçekleriyle pek çok farklı hayvan için vazgeçilmez bir besin kaynağıdır. Ağaçlar bazı hayvanlar içinse yaşadıkları bölgeyi işaretlemekte kullanılan bir araçtır. (…)

Aşağıdakilerden hangisi metnin sonunda (…) ile gösterilen yere getirildiğinde metnin ana fikrini verir?

A) Ağaçlar, hayvanların yaşamında olduğu kadar insanların yaşamında da büyük öneme sahiptir.

B) Ağaçlar; tohumundan yaprağına, gövdesinden dallarına kadar hayvanlar için büyük önem taşır.

C) Bu yüzden hayvanlar, doğal yaşamlarında ağaçlara ulaşabilme konusunda çok şanslıdır.

D) Bununla birlikte orman yangınlarının önüne geçmeli, onların yuva yaptığı ağaçları korumalıyız.

4.

Aşağıdaki paragraflardan hangisi görseli en iyi anlatır?

A) Martılar deniz kıyılarında görülen büyük kuşlardandır. Genellikle gri veya beyaz renktedirler. Çoğunlukla başlarında siyah gölgeler bulunur. Kanatlarına oranla iri, hantal gövdeleri vardır.

B) Yelkovan kuşlarının boyları 30- 63 cm uzunluğundadır. Perde ayaklı göçmen kuşlardır. Sivri ve uzun kanatlarıyla uzun mesafeler kat ederler. Çoğunun sırtları gri, siyah, kahverengi; karın altları ise beyazdır.

C) Kanatları hariç albatrosların vücutları beyazdır. Hayatının çoğunu açık denizlerde saatlerce avlanmakla geçirir. Uzun müddet kanat çırpmadan süzülerek uçabilir. Kanat uzunluğu 4 metreye ulaşabilir.

D) 70 cm boyları olan sümsük kuşlarının, kanat açıklıkları 1 m civarındadır. Bacakları ve perdeli ayakları kırmızı renklidir. Gagası ve boğaz kesesi pembe ya da mavi renklidir.

BURSA İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

5. Türkiye'de kitapçılık son yıllarda çehre değiştirdi. Eskiden kitabı seven, işinin manevi yönünden haz alan kitapçılar vardı. Şimdilerde sayıları çok azaldı bu tür kitapçıların. Günümüzde yalnızca kitap satan, "iyi çeşit" kitapları bulunduran çok az dükkân görüyoruz.

Paragraftan aşağıdaki yargılardan hangisi <u>çıkarılamaz</u>?

A) Eskiden kitapçılar işlerini severek yapan insanlardan oluşmaktaydı.
B) Şimdiki kitapçılar, bu işi sadece para kazanmak için yapıyorlar.
C) Ülkemizdeki kitapçılar modern zamana ayak uydurmuşlardır.
D) Yeni kitapçılar eski kitapçılardan farklılık gösterir.

6.

NEFES ALMAK
Nefes almak, içten içe, derin derin
Taze, ılık, serin,
Duymak havayı bağrında
Nefes almak, her sabah uyanık
Ağaran güne penceren açık
Bir ağaç gölgesinde, bir su kenarında
Üstünde gökyüzü, ufuklara karşı
Senin her yer: caddeler, meydan, çarşı…
Ziya Osman SABA

Hangi dörtlüğün ana duygusu verilen şiirle özdeştir?

A)
Yaşamak ne güzel şey
Anlayarak, bir usta, kitap gibi
Bir sevda şarkısı gibi
Bir çocuk gibi şaşarak yaşamak...
Nazım Hikmet RAN

B)
Yalnız senin gezdiğin bahçede açmaz çiçek,
Bizim diyarımız da bin bir baharı saklar!
Kolumuzdan tutarak sen istersen bizi çek
İncinir düz caddede dağda gezen ayaklar.
Faruk Nafiz ÇAMLIBEL

C)
Orda geçti benim güzel günlerim;
O demleri anıp bugün inlerim.
Destan-ı ömrümü okur dinlerim,
İçimde oralı bir bülbül vardır.
Rıza Tevfik BÖLÜKBAŞI

D)
Sanıyorum saçlarımı okşuyor bir el,
Kıpırdamak istemiyor göz kapaklarım;
Yan odadan bir ince ses diyor gibi: "Gel!"
Ve hakikat bırakıyor hülyamı yarım.
Kemalettin KAMU

BURSA İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

7.

Patara ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisine ulaşılır?

A) 2 bin yıllık geçmişiyle ülkemizin en eski antik kentidir.

B) "Caretta Carette Kaplumbağaları "nın yavruladığı tek sahildir.

C) Aziz Nicolas'ın MÖ 4 bin yılında Patara' da doğduğu ifade edilmiştir.

D) Likya'ya ait mimari eser kalıntıları günümüze kadar ulaşmıştır.

BURSA İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

CEVAP ANAHTARI

Etkinlik 1

Konu: Karadut yediği için yüzü leke olan çocuğun babaannesinin bu duruma çözüm bulması.
Ana Fikir: “Her yaranın ilacı kendi dalındadır.” “ Her derdin, sıkıntının çözümü yine sıkıntıyı yaşayandadır.”

Etkinlik 2

BENZETME 1-6

SAYISAL VERİLERDEN YARARLANMA 2

ÖRNEKLENDİRME 3

TANIK GÖSTERME 4

KARŞILAŞTIRMA 5

TANIMLAMA 7

Etkinlik 3

Ana Fikir: Bilginin efendisi olmak için çalışmanın uşağı olmak gerekir.
Yardımcı Fikirler:
Bilgi, insan hayatına can veren en faydalı ışıktır.
Emek verilerek ortaya çıkarılan eserler bilgisizliği ortadan kaldıracak bilgilere sahiptir.
Bildiklerimizi uygulamaya dökmezsek o bilginin faydasını görmeyiz.
Çalışırken zevk alan kişiler verimli olur.
Bilgiyi genç yaşta edinirsek yaşlandığımızda ondan faydalanırız.

1	A
2	C
3	B
4	C
5	B
6	A
7	D

BURSA İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ